

futurum Esaias praedixit ita scribens (1): Quoniam de Sion exibit lex, et verbum Domini de Hierusalem. Eo enim in loco lex Evangelica tradi atque evulgari coepit, et ex eo in orbem effundi, et qui eam primi evulgarunt, Judaei genere fuerunt. Itaque ab Judaeis instituta primo, et de Judaeis coalita, adjunctis postea gentibus intra spatum trecentorum annorum mire crevit Ecclesia. Quibus exactis annis laudari a sociis fingitur, cum ante id tempus unus eam sponsus inducatur laudans, et praeterea nemo; quo intelligatur ante id tempus propter imperatorum adversus Christianos edicta, et propter turpes notas ipsi falso inustas a Christiani nominis hostibus, uni Deo, cui nota erat, suam innocentiam probasse. Caeterum vulgo apud homines multum laborasse fallaciae opinione, ut doctorum ejus aetatis hominum scripta apologetica indicant, postea vero ipsius pietate et integritate illustribus documentis patetfacta, eam cum reges mutata sententia colerent, et vulgo cuncti probarent, magnam admirationem movisse hominibus universis. Quorum hominum personam istae foeminae gerentes ab illa petunt, ipsis ut copiam faciat sui diligentius videntiae atque laudandae. Quibus ipsa annuens, se per otium contemplari ab eis, atque laudari sinit, atque ita respondet: QUID VIDEBITIS, etc., de quibus dicemus, cum cap. VII interpretabimur.

(1) Esai. II.

filii horum

(1) Actorum xi et x. (2) Eph.

CAPUT VII

1. Quid videbis in sulamite, nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis! juncturae foemorum tuorum sicut monilia, quae fabricata sunt manu artificis.
2. Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis, ventre tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.
3. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreae.
4. Collum tuum sicut turris eburnea: oculi tui sicut piscinae in Hesebon, quae sunt in porta fliae multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quae respicit contra Damascum.
5. Caput tuum sicut Carmelus: comae capitis tui sicut purpura Regis juncta canalibus.
6. Quam pulchra es, et quam decora, charissima, in deliciis!
7. Statura tua assimilata est palmae, et ubera tua botris.
8. Dixi, ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus: et erunt ubera tua sicut botri vinearum, et odor oris tui sicut malorum.
9. Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad portandum, labiisque et dentibus illius ad ruminandum.
10. Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus.
11. Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.
12. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica: ibi dabo tibi ubera mea.
13. Mandragorae dederunt odorem in portis nostris: omnia poma nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.

PRIMA EXPLANATIO

QUID VIDEBIS IN SULAMITE, NISI CHOROS CASTRORUM VERUM OPTIMUM, DIGNUM NUMERI enallage est in illo: Videbis. Nam illi RUCTUS EJUS. sponsa rogat, quae partes chori agunt, que et dentes petulantem, id est, videbitis. Ac sancti spiritus animis eximebat omnipotencia omnia. Quid idine adhuc exendi turpe aliquid, aut aspici dignum, quod ACERVUS TRITICUS aspectu omnibus tritici cuncta comp

velitis? (aut, quae vos tanta cupido tenet inspiciendi mei?
nam illae inspiciendae ipsius causa, ut ne abiret, ipsam
rogarunt), NISI CHOROS CASTRORUM? Aut, ut in hebreo di-
citur: SICUT CHOROS CASTRORUM?

Nam redeunte illa, et ad foeminas, quae ipsam vocabant
conversa, quo melius ipsam inspicerent, bifariam divisae
illae, et altrinsecus sibi respondentes, utrumque sponsae
latus cinxisse sunt intelligendae. Plures igitur cum essent,
et in duos ordines divisae, aciei speciem praeseferebant.
Atque haec sponsa cum dixisset, foeminarum chorus, quo
ostenderent non sine causa fuisse, quod illam diligentius in-
spicere et contemplari voluerunt, formae ejus, atque totius
corporis pulchritudinem, laudibus in coelum ferunt, ac ita
fere dicunt. Cur te curiosius inspicere cupiamus, rogas?
quae quanta es, ex pulchritudine tota constas. Nam ut a
minimis ordiamur, ipsi pedes tui quam pulchri sunt? quam
venusti incessus? QUAM, inquiunt, PULCHRI SUNT GRESSUS
TUI IN CALCEAMENTIS, FILIA PRINCIPIS. Pedis astricta brevi-
tas commendatur, nec pes modo, sed incessus ipse, et to-
tius corporis incedendo motus laudatur, qui certe in pul-
chritudinis partibus merito numeretur, quod ingenui, ac
bene nati animi in eo indoles quaedam, et species eluceat.
Unde consentanee nominaverunt illam filiam principis,
aut, ut hebraicae vocis notationem reddamus, liberalis
atque profusi; hoc est, liberalem ipsam, et generosam esse
dixerunt, magnoque et alto animo praeditam, juxta pro-
prietatem hebraici sermonis, quo qua quis re eximie pree-
dicta. ejus rei dicitur esse filius, idque dixerunt ob eam
quia ab ipsa animi excelsi indole omnis illa in in-
spicere, et existit. Dicunt itaque. Primum
tui, quaque ad pedem apto uteris
re ipse, ita gratia, quae venus
filii, non ut obscuris pa-
regio orta sanguine,

(1) Actorum xi et x. (—) Epi.

Et pergunt: JUNCTURAE FOEMORUM TUORUM SICUT MONILIA, QUAE FABRICATA SUNT MANU ARTIFICIS. Pro juncturis hebraice est הַמְעַק Hamuq: id autem circulum, aut orbem significat, ex quo coxae vertebra *hamuq* ab Hebraeis appellatur, eamque vertebram Hieronymus juncturae nomine a se significatam intelligi voluit. Significatur autem a parte totum ipsum foemur. Itaque junctura aut vertebra foemoris tui, aut certe foemora tua tanquam monilia, quae fabricata sunt manu artificis. Igitur laudatur foemur, quod neque exile sit, neque gracile, sed densum, modice obesum; itaque rotundum, ut si circulum exacte factum ipsi circundes, eum ad unguem repletum sit, ex quo recte Graeci interpretes, hoc loco verterunt ρύθμοις τῶν μορίων ζῷον, nam ρύθμος recte dicitur in omni eo, quod modulate atque adfabre factum est. UMBILICUS TUUS CRATER TORNATILIS NON INDIGENS POCULIS. Tornatilis quod dixit Hieronymus, exacte rotundus intelligi voluit; nam in hebraeo est סָהָר Sahar, quod est rotundum, ex quo etiam Luna, cum suum orbem complevit, סִיחָרָה Sihara ab Hebraeis appellatur. Itaque alii vertunt, umbilicus tuus crater Lunae, id est, ad instar plenae Lunae rotundus est umbilicus tuus. Pocula vero, hic quae dicuntur, non quibus potatur, sed id ipsum quod potatur et bibitur, id est, potionis ipsae intellegendae sunt, ut in illo:

Poculaque inventis Acheloia miscuit unis.

Quas Hebrei מזג Mazeg appellant; Mazeg a plena ver-
aqua diluto atque PALMA~~l~~^l v^locatur. Dicitur FRUCTUS EJUS.
similis crateri rotundo, ac V^lSUT V^lNUM OPTIMUM, DIGNUM
pulchritudinem attinet, in ventri APIISQUE ET DENTI^l petulân-
tunditas^l s^licisque ac succi p^lex animis eximebat om-
alia adhibita similitudine adhuc exendi turpe aliquid, aut
TUUS, inquiunt, SICUT ACERVUS TRIT^l.
acervo enim, granis tritici cuncta comp

ex parte circumquaque se aequabiliter in orbem effundentibus, nihil aut hiat, aut subsidet, aut omnino inaequale est. Sed a ventre ad ubera ascendunt.

Itaque dicunt: DUO UBERA TUA SICUT DUO HINNULI GEMELLI CAPREAE. Jam de hoc supra. COLLUM TUUM SICUT TURRIS EBURNEA. Et hoc ipsum per se satis est perspicuum: candor enim colli, atque nitor, ejusque justa longitudo et rectitudo commendatur. OCULI TUI SICUT PISCINAE IN HESBON, QUAE SUNT IN PORTA FILIAE MULTITUDINIS. Hesbon urbs est cis Jordanem in sorte Rubenitide, in qua olim Seonis Regis Amorrhæorum regia fuit, stagnis, aquisque abundans, ut ex Josue libro liquet. FILIA MULTITUDINIS, hebraice Barrabim, nomen est proprium ejus portae, ad quam piscinæ istae fuisse dicuntur, quae sic appellabatur, quod juxta illam forum esset peramplum, et multorum hominum capax. Itaque forum ipsum Barrabim appellabatur, id est, grande, et peramplum forum, cui foro vicina quae erat urbis porta, ex eo patro casu porta Barrabim, id est, porta filiae multitudinis dicebatur. Sed quid est in piscina, quod ad pulchros oculos significandos possit transferri? Primum amplitudo. Nam magni oculi, et ut hispane dici solet, *rasgados*, pulchri habentur; ex quo Homerus Junonem βοῶπιδα appellat ob magnitudinem, credo, oculorum justam atque decentem. Deinde serenitas, ex quo existit lumen et splendor. Postremo quies et tranquillam stabilitas, quae cum ipsa in oculis gravitatis est, et quietis plera, tum certe constantis animi atque simplicis quietum. Nam quorum craius, palpebrae, atque oculi quietate moventi excelsi indi sunt, aut omnino quietur, et existuntur.

filiis ho-

(1) Actorum xi et x. *Eximia celsi atque magni; quoniam earum*

rerum clara signa in nasibus natura impressit. Nam iratis nares tument, atque dilatantur, et qui animosi ipsi sunt, aut qui magnum aliquid, atque arduum concipiunt animo, multum spiritus naribus trahere solent, atque reddere: ex quo ille inter alia generosi equi signa:

*Tum siqua sonum procul arma dedere,
Stare loco nescit, micat auribus, et tremit artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.*

Et Esaias (1): Quiescite ergo ab homine, cujus spiritus in naribus ejus, id est, ab homine magni spiritus, quod latini sermonis consuetudine dici solet, hoc est, animo magno et excelsa. Itaque se ipse exponens addit: Quoniam excelsus est ipse. Atqui ea formae species maxime pulchra est, atque admirabilis, in quam partium apta figura atque decor oris quadam severitate et majestate temperatur. Nam illud ex pulchro atque gravi temperamentum quicumque vident, ita amant, ut vereantur etiam, atque admirarentur. Excitat enim in contuentium animis magnum omnino amorem sui, sed honestum tamen, non levitatis, aut levitatis affectu, comitem amorem. Arbitror itaque hoc loco Nasi ALMAM, ET pro hebraici sermonis proprietate significari, *SRA TUA SICUT* atque altum, quod in hujus sponsae elucLORUM; nam naturis similitudo adhibita, ita esse declinumque enitens ad se in saltu Libani, id est, in Judæa*em* elucens etiam sui populi infestam Judæis urbem. DIXI, id est, eximiae tuae praesidio et ornamenti oculos ad animum admissa, eumque mascotis formidini dictat desiderii ardentissimi plena vermosissimo sponsa PALMAM, ET APPREHENDAM FRUCTUS EJUS. animi in ipsa fe^{ct} UTTUR TUUM SICUT VINUM OPTIMUM, DIGNUM dinem amplificab^{et} POTANUM LABIISQUE ET DENTIF^{petulan} petulania et injuria hominum, quorum ex animis eximebat omnem, non solum conandi, aut audendi turpe aliquid, aut

(1) Esai. c. II.

insolens, sed etiam cupiendi, et sperandi cogitationem. CAPUT TUUM SICUT CARMELUS. Caput, id est, vertex capitis. Nam hebraice sic: CAPUT TUUM, QUOD SUPRA TE EST. Carmelus mons in Judaea, Heliae et Elisei yatum domiciliis nobilitatus. Dicunt igitur extare ipsam, et eminere supra caeteras foeminas, sicut Carmelus mons vicinos, et circumiacentes superat montes.

Sed quod sequitur, difficiliores explicatus habet. COMAE CAPITIS TUI SICUT PURPURA REGIS JUNCTA CANALIBUS. Hujus namque explicandi causa, primum, quod puto me ante dixisse, sciri debet in Syria et Palaestina, et toto illo Orientis tractu nigram comam, aut subrubeam, quae ad purpureum colorem non nihil accedit, commendari: deinde advertendum hebraica hoc loco ea esse ratione constructa, verti ut possint, cum hoc modo, quo a Hieronymo sunt conversa, tum illo, quo graeci interpretes illa verterunt, καὶ πλόκουν κεφαλῆς ζοῦ ὡς πορφύρα βασιλεῦς διεδεμένος ἐν παραδρομῇ. Id est, comae capitum tui sicut purpura, Rex ligatus ex canalibus. Est autem utriusque versionis prope eadem quid es^a, nisi quod haec posterior ad amatorium sermo possit traius accedit quare interpretetur utramque. Igitur ut hispane dantur capilli a colore, eo scilicet, qui apud Homerum Junoherimus habebatur. Nam dicunt videri sibi do, oculorum justes, quales lanae murice atque purpura ex quo existit lumen^b; et addunt ad epithasim, quales muam stabilitas, quae cum^c ita^d in alibus junctae, quo rietatis plena, tum certe constantia^e, et ea non uso de- sum. Nam quorum craius, per sponsae capillos. aitate oventi excelsi indu versione, quod di- mitur, et exis- cun capillorum pul- chritudin- tui, et erunt ou eos usque adeo pulchros esse, ut rex ipse, id est, sponsus eis in amore ita filii accendatur, ut sint illi pro vinculis: vel potius eis pro vin- is ad illum illaqueandum, atque vinciendum ipse amor

(1) Acte. CAPILLI TUI SICUT PURPURA, hoc est, pro gentis

illius more, et judicio, pulcherrimi. REX LIGATUS IN CANALIBUS, id est, illaqueatus, et irretitus amore ipsorum capillorum; quos translate canales vocat, ducta similitudine ab aqua, quae cum per canales decurrit, crispari dicitur: quemadmodum capilli foeminarum oblongi, et per humeros earum effusi crispantur, undareque et ipsi dicuntur humeris, verbo ab aquis translato. QUAM PULCHRA ES ET QUAM DECORA, CHARISSIMA, IN DELICIS. Apto epiphonemate transitum ad ulteriora faciunt.

Sequitur enim: STATURA TUA ASSIMILATA EST PALMAE, ET UBERA TUA BOTRIS. Uvarum, scilicet, quas ferret ea vitis, quae palmae adjuncta et per eam serpens, palmae ramos sarmentis implicabat suis. Nam, vel ex hoc loco constat, in Palaestina vites juxta palmas seri solitas, sicut juxta ulmos in Italia. Venustissime autem procerum, atque elegans sponsae corpus palmae arbori, cuius item est insignis altitudo, et proceritas, simile esse dicunt: ubera autem in pectore extantia et prominentia botris uvarum iis, qui eminebant e palma ab ea vite, quae implicabatur cum ipsa. Sec quod addunt, id e communis naturae affectu, atque more expressum est: DIXI, ASCENDAM IN PALMAM, ET APPREHENDAM FRUCTUS EJUS, ET ERUNT UBERA TUA SICUT BOTRI VINEAE, ET ODOR ORIS TUI SICUT MALORUM; nam naturale est, ut pale^f species in quocumque enitens ad se alliciat intuentes: in foemina autem elucens etiam sui potiundi desiderio ipsos accendat. DIXI, id est, eximiae tuae pulchritudinis vis per oculos ad animum admissa, eumque incendens, haec illi dictat desiderii ardentissimi plena verba: ASCENDAM IN PALMAM, ET APPREHENDAM FRUCTUS EJUS.

Sequitur: GUTTUR TUUM SICUT VINUM OPTIMUM, DIGNUM DILECTO MEO AD POTANDUM, LABIISQUE ET DENTIBUS ILLIUS AD RUMINANDUM. Hoc in loco latinus interpres Hebraicum textum paraphrasi reddidit: nam ad verbum sic vertere- tur: GUTTUR TUUM SICUT VINUM ILLUD BONUM, QUOD VA- DIT AD DILECTUM MEUM DIRECTE, LOQUENS LABIIS DORMIEN-

TIS. Quae est vini optimi ac generosi descriptio ex conjunctis et consequentibus. In qua illud, AD DILECTUM, quod dicitur, nullam certam personam significat, sed quomodo Latini vocabulo, quis, uti saepe solent, et Hispani voce, *hulano*, sic isto loco ad neminem unum sermo certo dirigitur. Sed: QUOD VADIT DIRECTE, sive ut in hebraeo למשרדים, Lemesarim, de vino dictum, optimae notae significat vīnum, quasi tale sit, recte quod bibi possit, vel certe quia dum bibitur propter sui bonitatem, lenitatemque, inoffenso, ut ita dicam, pede directe per os ad fauces delapsum, inde in corpus trajicitur: quod est vetusti ac generosi vīni proprium. Id enim cum voluptate facilime bibitur, ut pote quod omni austeritate careat: haustum porro tum demum se, vimque suam prodit. Nam quo propter vetustatem e tenuioribus constat partibus, eo citius in sublime elatum, omnes capitis sensus in suam redigit potestatem. Id igitur Hebrei vadere directe appellant, quomodo Hispani de vino ejus generis dicunt: *Que se cuela sin sentir*, ut ex illo satis liquet, ubi dicitur (1): «Ne aspicias vinum cum rubescit, et cum splendet in vitro: ingreditur enim blande, id est, vadit directe (sic enim hebraice legitur במשרדים) et in novissimo mordebit, ut coluber, et sicut regulus venenum diffundet.» Nimirum longe alium se quam quod initio pollicebatur, ostendens. Etenim initio *fluis*, ac lenis nihil hostile prae se ferebat: at posteaquam in pectus admisum est, in caput, atque in mentem invadens, quas turbas non movet? Nam ut majora illa omittam bella debe llata super mero, sermonis certe usum prope eripit. Linguam namque haesitantem reddit: vocum in loquendo sonos immutat: verba litteris ac syllabis fraudat: eorumque structuram et ordinem rectum perturbat.

Quare additur: LOQUENS LABIIS DORMIENTIS, id est, qualiter dormientes; hi autem sunt qui instantे somni capiendi

(1) Prov. xxiii.

tempore somno gravantur, loqui solent. EGO DILECTO MEO, ET AD ME CONVERSIO EJUS. Dignum amante foemina responsum. Nam dicit, qualis ipsa, aut quam pulchra sim nescio, neque vero utrum talis vobis videar, qualem me esse dicitis, valde labore: illud unum scio, cujusvismodi sim, totam viri mei esse: a me illum amari: ab ipso me vi cissim diligi: illi uni gratificari me, et placere cupere: id solum in votis mihi esse: vestros vero de me sermones atque judicia, et omnino laudes de me vestras non tanti facere. Itaque illas veluti fastidiens, et ad virum conversa, VENI, inquit, DILECTE MI, EGREDIAMUR IN AGRUM, COMMOREMUR IN VILLIS, quo nos scilicet, ab his turbis, et hominum molestiis subducentes, agrique amoenitate frumentos, amori nostro libere indulgeamus. MANE, inquit, SURGAMUS AD VINEAS, VIDEAMUS SI FLORUIT VINEA, SI FLORES FRUCTUS PARTURIUNT, SI FLORUERUNT MALA PUNICA: IBI DABO TIBI UBERA MEA. MANDRAGORAE DEDERUNT ODOREM SUUM, et quae sequuntur. MANE SURGAMUS AD VINEAS. Nam sub agrorum nihil est agro amoenius. VIDEAMUS. Aut per futurum, ut in Hebraeo est, videmus: SI FLOREAT VINEA, SI FLORES FRUCTUS PARTURIUNT. Flores inquam vineae: id est, videbimus utrum vites flores emittant, aut ipsi earum flores fructus jam edere incipient. Nam in hebraeo sic: SI FLORUIT VINEA, APPARUIT NOVA UVA, SI FLORUERUNT MALA PUNICA.

Sequitur: IBI DABO TIBI UBERA MEA. Et ne solum, inquit, invitari te agri amoenitate a me putas, summam ibi mei copiam tibi faciam. MANDRAGORAE DEDERUNT ODOREM SUUM. Repetendum a communi superius verbum, nimirum, et videmus si mandragorae dederunt odorem suum. Praestant enim odore mandragorae, ut Plinius tradit.

Denique addit: IN PORTIS NOSTRIS OMNIA POMA NOVA ET VETERA, DILECTE MI, SERVAVI TIBI. Et ad alias, inquit, vel opportunitates, vel voluptates hujus vitae rusticae, ad quam te voco, illud accedet etiam, quod abundabis maxi-

ma optimorum fructuum ad vescendum copia. Legam enim ipsa tibi, imo vero lecta, ac domi habeo reposita poma, atque baccas arborum omnis generis, quibus tu uti, atque vesci possis. Atque hac fini hoc caput concluditur, cuius jam ad principium revertamur.

ALTERA EXPLANATIO

QUAM PULCHRI SUNT GRESSUS TUI IN CALCEAMENTIS, FILIA PRINCIPIS. Quare in hac carminis parte, in qua de perfectis agitur, praeter sponsum novae personae inducantur, quae sponsam laudent, jam superius dictum est: nunc vero illud est dicendum, atque quaerendum, quidnam causae sit, cur ista laudatio, diverso atque adeo contraria a superiori laudatione ordine a pedibus laudandis exorsa, in capitibus laudibus terminetur. Nec enim id causa, ut arbitrari, vacat. Etenim, quod jam supra diximus, in hac laudatione figurata, ut caetera omnia, significatur id, quod re ipsa accidere videmus viris virtute praestantibus, quales sunt, qui perfecti nominantur. Illos enim mortales universi, quorum modo animus non omnino profligatus sit, aut virtutum officiis infensus, admirantur, et laudant: quod non aequo contingit iis, qui virtutis studio quo modo dediti sunt, aut qui progressus jam aliquos in eo fecerunt. Homines porro aliorum hominum recte facta vident, animi autem rectum atque divinum habitum, virtutesque, quae illi insunt, ex quibus ipsa recte facta oriuntur et manant, non vident, sed ex iis quae vident conjectura colligunt. Ex quo fit, ut cum laudare ea volunt, id primum laudibus prosequantur, quod illis primo videndum occurrit, quodque caetera, et cognoscendi, et laudandi causam ipsis attulit. Nam principio ista operum exteriorum honestate

commoti, eos, a quibus ea edebantur, admirari cooperunt, et in illorum animos introspicere. Quod igitur Latini officium appellant, quo nomine quidquid ex virtutis inductu, atque praescripto, vel publice, vel privatim recte et honeste fit, comprehenditur: id sacrae Litterae figuratae pedes vocant: non solum quia minus dignitatis atque luminis habent ista recte facta, quam illa animi interiora ornamenta, a quibus oriuntur; sed quia istis virtus insistit, eisque tanquam gressibus in hoc mortalis vitae stadio progreditur. Nam societas hominum inter ipsos, commerciaque humana omnia his continentur officiis. Vocari autem ista officia pedes in arcano sermone, omnes fere scriptores docent in illo Christi (1): Qui lotus est, non indiget nisi ut lavet pedes. Hos ergo pedes ii, qui eorum honestam speciem oculis hauriunt homines, pulchros esse dicunt: tum quod honesta sunt ista officia, et ob id dignitatis plena, tum quod sunt, vel publice, vel privatim utilia, et ob eam causam apud omnes gratiosa, et, ut ita dicam, popularia; praecipue autem ea, quae a charitate, et a pietate Christiana ducuntur, quae modestiae et humilitatis specie mirabiliter commendata, in benefaciendo, atque in inserviendo aliis ponuntur fere omnia, quo quod populis sit gratius profecto effici nihil potest.

At quam recte cum ista laude Christiani officii id, quod sequitur, jungitur: **FILIA PRINCIPIS.** Nisi enim vir perfectus et sanctus filius principis esset, id est, nisi generoso, et munifico, ac digno principe animo esset praeditus, ea, quam diximus, officiorum dignitate careret. Quid vero si hi pedes nobis sint, id quod video recte esse posse, humilitas ea, atque lenitas, ac mansuetudo, quae sunt propriae Christianae disciplinae virtutes, et quas perfecti in ea disciplina, et vultu, et incessu, et omni oris habitu prae se ferunt, quibus certe virtutibus nihil amabilius esse potest,

(1) Joan. xvi.